

Zijn woonerven baarden internationaal opzien

Niek de Boer Foto John Melskens

Met de groene wijken in Emmen werd stedenbouwkundige Niek de Boer beroemd. Minstens zo belangrijk waren zijn visie op de stad als geheel en zijn kritiek op de Randstad.

Stedenbouwkundige Niek de Boer zal worden herinnerd als de man die het woonerf in Nederland heeft geïntroduceerd. In 1955 werd hij aangetrokken om van het Drentse dorp Emmen op de Hondsrug een industriestad te maken voor de overbodig geworden veenwerkers die in de fabriek een nieuwe baan zouden moeten zien te vinden.

Dat leidde in de jaren zestig tot het ontwerp van de woonwijken Angelslo en Emmerhout, waar het verkeer zo veel mogelijk buiten het zicht van de bewoners bleef. De Boer wilde hiermee een te grote cultuuromslag voor de mensen van het platteland voorkomen. De groene wijken moesten een soort dorp zijn binnen de nieuwe stad. Met het jeugdig elan van een beginnend stedenbouwkundige trok hij eigenhandig de lanthaarnpalen uit de grond als hij merkte dat ze verkeerd waren geplaatst.

Nationaal maar ook internationaal baarde het idee van wat een woonerf werd genoemd opzien. Emmen werd zelfs een bedevaartsoord voor stedenbouwkundigen. Niek de Boer maakte in 1963 ook een ontwerp voor het dorp Larsen in het in 1957 drooggelegde Oostelijk Flevoland, toen nog werd gedacht aan een polder met veel kleine dorpjes die allemaal op fietsafstand van elkaar

zouden moeten liggen. Maar door de explosieve stijging van het autobezit werd besloten in Flevoland de bevolking te concentreren in twee steden: Lelystad en Dronten.

De Boer is 19 januari op 91-jarige leeftijd overleden in Haarlem. Tot voor kort woonde hij nog in een grachtenpand in Amsterdam. Hij werd op 29 december 1924 geboren in Deventer. Na de oorlog studeerde hij architectuur in Delft bij professor Cornelis van Eesteren die wel de eerste stedenbouwkundige van Nederland wordt genoemd. In die periode werd door directeur-generaal Albert Winsemius van Economische Zaken een groot aantal industriekernen aangewezen in achtergebleven gebieden. Een daarvan was Emmen.

Nadat De Boer in 1955 was afgestudeerd aan de Technische Hogeschool in Delft werd hij op voordracht van Van Eesteren benoemd als architect in Emmen. Hij begon er in de buitendorpen met fraaie uitbreidingsplannetjes. In Emmen zelf ontwierp hij een woonbuurt aan de Valtherzandweg, de woonwijk Angelslo en ten slotte, in eerste aanleg, Emmerhout.

'Fundamenteler dan de lancering van het woonerf was zijn ontwerp van de stad als geheel', zegt hoogleraar Zef Hemel van de Universiteit van Amsterdam, die met De Boer bevriend was.

'De Emmer Es wilde hij sparen, de Emmer Denen gedeeltelijk bebouwen, tussen centrum en woonwijken wilde hij openbare voorzieningen als scholen en het zwembad. Maar niet het theater. Die moest in het historische centrum. In alles heeft hij achteraf gelijk gekregen.'

In 1966 werd De Boer directeur van de Provinciale Planologische Dienst van de provincie Zuid-Holland, waar hij tien jaar zou werken. Uiteindelijk keerde hij terug als hoogleraar aan wat nu de Technische Universiteit Delft wordt genoemd. Hier zou hij tot aan zijn pensioen blijven. Jarenlang was hij redacteur van het blad *Wonen-TABK*. Hij schreef diverse boeken: *Woonwijken - Nederlandse stedenbouw 1945-1985* en *De Randstad bestaat niet*. In dat laatste boek keerde hij zich tegen het randstadidee waarbij voorzieningen eerlijk werden verdeeld over de grote steden. Hij vond dat Amsterdam hiermee tekort werd gedaan. 'De Randstad is een geloofsartikel. Daardoor blijven we met die zogenaamde netwerkstad in het westen zitten die maar geen stad wil worden', zegt Zef Hemel.

Niek de Boer wordt overleefd door zijn vrouw en drie kinderen. Zijn zoon Matthijs de Boer is stedenbouwkundige in Rotterdam.

Peter de Waard